

הרב שאול דוד בוצ'קו

היחס לגר שרוצה להתגייר או שהתגייר בבית דין פרטי

- א. מבוא
- ב. חובת אהבת הגר והאיסור לצערו
- ג. מי מגייר
- ד. היחס למי שבא להתגייר
- ה. מהיכן למדו זאת
- ו. מקורות סותרים
- ז. מסקנה להלכה

מה דינו של נוכרי שהתגייר לשם שמיים בבית דין בחו"ל או בבית דין פרטי בארץ? האם ישנן השלכות הלכתיות לעובדה שהלה התגייר בבית דין שאינו מוכר על ידי הרבנות הראשית לישראל? במאמר זה מבאר הרב שאול דוד בוצ'קו שדינו כיהודי לכל דבר ועניין, ומצווה לקרבו בכל דרך, להעלותו לתורה, לצרפו למניין ולסייע לו לקבל הכרה רשמית בגיורו כמו כן, מבאר הרב בוצ'קו שמצוות אהבת הגר ומצוות אהבת ה' כוללת עזרה לנוכרי שרוצה להתגייר

הרב שאול דוד בוצ'קו

היחס לגר שרוצה להתגייר או שהתגייר

בבית דין פרטי

א. מבוא

בישיבה וביישוב פוגשים לעיתים אנשים שהתגיירו לשם שמיים, אבל הגיור לא נעשה בפני בית דין המוכר על ידי המדינה. מקרים אלו, כגון נוכרים מחו"ל שהגיעו לארץ ומבקשים להתגייר באופן שמוכר רשמית על ידי המדינה, מעלים שאלות הלכתיות חשובות: בדרך כלל תהליך הגיור הרשמי אורך זמן רב, אם כן, מהו מעמדם בינתיים? אילו זכויות או חובות חלות עליהם, עד להשלמת הגיור המוכר על ידי המדינה? נושא נוסף שהגיע לפתחי הוא שאלת הסיוע לנוכרי המבקש להתגייר. לאחרונה, פנה אלי בטלפון רב יישוב, בדבר בחור שמבקש עזרה בתהליך הגיור. השאלה היא, האם מותר או חובה לסייע לו, או שמא ניתן להימנע מכך, משום שבינתיים הוא גוי, ולא חלה כלפיו מצוות אהבת הגר.

הפנייה נגעה במיוחד אלי, מפני שאחיו של אותו בחור נוכרי למד בישיבתנו אחר שהתגייר דרך הרבנות באופן רשמי, על כן ביקש הרב את עצתי (עלי לציין, כי הנוכרי אודותיו דן אותו רב, כבר התגייר. אמנם מכיוון שהתגייר גיור לא מוכר, הרב לא ידע על כך, או שלא התחשב בזה).

מנקודת מבט הלכתית, עלינו לבחון האם קיימת מצווה לסייע לנוכרי המבקש להתגייר, או שמא אין חיוב כזה כל עוד לא התגייר בפועל. במאמר זה נבחן את הדינים והעקרונות הרלוונטיים, תוך הבחנה בין מי שכבר גויר, אף אם הגיור לא מוכר במוסדות המדינה, לבין מי שטרם התגייר, וכן את מצוות אהבת הגר בהקשר זה.

ב. חובת אהבת הגר והאיסור לצערו

לפני שניכנס לשאלת הגיור וסיוע לנוכרי המבקש להתגייר, נקדיש מבט מעמיק לחובתנו כלפי הגר, כי החובה להתנהג כלפיו בחמלה גדולה אינה סתם הנחיה מוסרית, אלא יש בה מצוות עשה מן התורה, ומצוות לא תעשה – שלא לצער או להלחיצו.

בתורה אנו פוגשים ציווי זה במקומות שונים, המבליטים את גודל החובה. בפרשת עקב נאמר (דברים י, יט): "וְאַהֲבַתְּם אֶת הַגֵּר, כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם".

בפרשת משפטים התורה מזהירה שלא לצער את הגר (שמות כב, כ): "וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ, כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם". ובפרשת קדושים החובה לאהוב אותו והאיסור לצער אותו מופיעים שוב (ויקרא יט, לג-לד): "וְכִי יִגֹּר אִתְּךָ גֵר בְּאֶרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ; כְּפֹאֲזַרְחַ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם, וְאָהַבְתָּ לוֹ כְּמוֹךָ, כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם".

בעוד שאת חובת אהבת ישראל ראתה התורה לכתוב פעם אחת, חובת אהבת הגר נכתבה פעמיים. ובאופן דומה, בעוד שהאיסור להונות ישראל נכתב פעם אחת, האיסור להונות גר נכתב פעמיים. בכך מלמדת אותנו התורה על גודל חובת אהבת הגר, ועל החומרה שבגרימת צער או בניצולו בכל דרך שהיא. זאת ועוד, הרמב"ם פירט שלושה לאווין למי שמאנה את הגר בדברים, ושלושה לאווין למי שמלחץ אותו במקח וממכר, וזה לשונו (רמב"ם הל' מכירה פרק יד):

הלכה טו: כל המאנה את הגר, בין בממון בין בדברים – עובר בשלשה לאווין, שנאמר (שמות כב, כ): "וגר לא תונה" – זה הונית דברים; "ולא תלחצנו" – (שם) זה הונית ממון. הא למדת, שהמאנה את הגר עובר בשלשה לאווין – משום "אל תונו איש את עמיתו" (ויקרא כה, יד), ומשום "ולא תונו איש את אחיו" (שם כה, יז), ומשום "וגר לא תונה".

הלכה טז: וכן אם לחצו והונהו בממון – עובר בשלשה לאווין, משום "אל תונו איש את אחיו", ומשום "ולא תונו איש את עמיתו", ומשום "ולא תלחצנו".

ובמקום אחר, חישב הרמב"ם שתי מצוות עשה באהבת הגר (הל' דעות ו, ד):

אהבת הגר שבא ונכנס תחת כנפי השכינה – שתי מצוות עשה: אחת מפני שהוא בכלל יָרְעִים, ואחת מפני שהוא גר, והתורה אמרה (דברים י, יט): "ואהבתם את הגר". צוה על אהבת הגר כמו שצוה על אהבת שמו, שנאמר (שם ו, ה): "ואהבת את ה' א-להיך". הקדוש ברוך הוא עצמו אוהב גרים, שנאמר (שם י, יח): "ואוהב גר".

כל זה נוגע רק למספר הלאווין והעשין, אבל אם רוצים לדעת כמה חמורה היא אונאת הגר, הרי שצריך לקרוא את המובא בגמרא, שבשלושים וששה מקומות [או יותר] הזהירה תורה על אונאת הגר (בבא מציעא נט, ב): "תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: מפני מה הזהירה תורה בשלושים וששה מקומות, ואמרי לה בארבעים וששה מקומות בגר? מפני שסורו רע!".

ועיין במלבי"ם (ויקרא יב, לג) שמחשב את כל המקומות.

ואף שבמספר העשין והלאווין אין יותר ממה שמנו מוני המצוות, יש בגמרא ז' כדי ללמדנו, כמה חמור הוא צער הגר, וכמה גדולה היא חובת אהבתו, ולקרבו אלינו.

ג. מי מגייר

אחר שלמדנו על חובתנו לאהוב את הגר ולקרבו אלינו, חשוב להבין כיצד נוכרי הופך לגר, ובעיקר, מי מוסמך לגיירו? האם דווקא בית דין רשמי של מדינת ישראל, או שמספיק בית דין פרטי, המקיים את ההליכים הנדרשים?

השולחן ערוך (יו"ד רסח, יב) מפרט באופן מפורש, ששלושה הדיוטות כשרים לגייר: "כשיבא הגר להתגייר... ומל וטבל בפני שלושה הדיוטות – הרי זה גר... ואפילו חזר ועבד עבודת כוכבים, הרי הוא כישראל מומר שקדושיו קדושין".

מפורש שאם מל וטבל (לשם גיור ולקיים המצוות) בפני שלושה הדיוטות הרי זה גר,¹ ואף אם חזר ועבד אלילים, דינו כישראל מומר וחוששין לקידושיו, כי לאחר שהתגייר בפניהם, מעמדו כמעמד ישראל כשר.

עם זאת, אם הדיינים עצמם אינם כשרים, כגון בגיור רפורמי, שדייניהם אינם מקיימים מצוות, הרי אין כאן גיור. לעומת זאת, גיור שנעשה על ידי בית דין פרטי, שקיים את הליך הגיור כנדרש, בכל שלושת חלקיו – מילה, טבילה וקבלת מצוות, והגר אכן מקיים את המצוות, אין ספק בעולם שהגיור כשר והוא תקף לחלוטין. המסקנה העולה היא – גר שנתגייר בפני שלושה, רשאי לעלות לתורה ולהצטרף למניין, מאחר ונכנס תחת כנפי השכינה, וחלה עלינו חובת אהבת הגר כלפיו, וחובה לקרבו אלינו, כפי שלמדנו לעיל.

אכן סביר שהרב הנ"ל, שהתבקש לסייע ביד הנוכרי להתגייר, יתמה ויברר: הכיצד אדע אם בית דין פלוני כשר? ברם התשובה היא, שיש דיינים ורבנים הבקאים בנידון ובהליכי גירות, ועליו לטרוח ולפנות אליהם.

אם אמנם קיימת מחלוקת הלכתית, היא נוגעת אך ורק למקרים בהם נודע כי הגר לא התכוון לקיים את המצוות בזמן הגיור. אך אם התכוון לקיים את המצוות, וקל וחומר אם אנו רואים שהוא מקיים מצוות, אין מחלוקת כלל, והוא נחשב יהודי לכל דבר. במקרה כזה, מצווה על כל רב וכל קהילה להאיר לו פנים, ואם אפשר, ללוות אותו כדי שיתגייר מחדש באמצעות מערכת הרבנות של מדינת ישראל, כך שיוכל להתחתן באופן רשמי.

הניסיון המעשי בישיבה וביישוב מוכיח את עוצמת הסיוע: הגרים שהתגיירו

1. יש מחלוקת מהי הכוונה במונח 'בית דין הדיוטות'. יש אומרים שלושה יהודים כשרים, ויש אומרים שלושה רבנים שאינם דיינים מומחים (עי' מגיד משנה וקס"ג משנה, הל' איסורי ביאה יג, טו). מה שמדובר כאן הוא בגיור בבית דין של רבנים, ועל כן אין נפקא מינה במחלוקת זו לענייננו.

אצלנו בבתי דין פרטיים הם אנשים שומרי תורה ומצוות, ועשרות מהם ליוונו בתהליך הגיור מחדש מול בתי הדין של המדינה. וברוך ה' הם נותרו אדוקים במצוות, שירתו בצה"ל במסירות נפש, ושניים מתלמידיי הגרים נפצעו במלחמה בעזה. אחד מהם כותב חידושי תורה, וחברו לא רק מקיים מצוות, אלא לומד ומלמד תורה, וכל אחד מהם מיישם את מצוות התורה באופן מלא.

לעיתים, לאחר שכבר התגיירו בחו"ל או בארץ בבתי דין פרטיים, מביאים הגרים גם את הוריהם, והם מתמודדים מול קשיים בירוקרטיים גדולים מאד, מלבד האתגרים הקהילתיים. על כן, כל המסייע להם מקיים מצווה גדולה, וכל מי שמבזה אותם גדול עוונו מנשוא. אותם גרים יכולים להצטרף למניין ולעלות לתורה. יש טוענים שאין להתחשב בגיור שנעשה מחוץ למערכת הרבנות הראשית, בארץ או בחו"ל, וטוענים שכל גיור צריך לעבור דרך מערכות הרבנות כאן במדינה. זהו רצון יפה ושאיפה ראויה, ואני שותף להם. אך במציאות, מי שהתגייר בפני שלושה אנשים כשרים, וללא רמאות בכוונותיו, הגיור שלו כשר לכל השיטות, גם אם לא נעשה דרך הרבנות הראשית. אנו מחויבים לשולחן ערוך, שהכריע את דברי התורה הלכה למעשה, ודבריה אמת וקיים. אין בידינו כח לבטל דין תורה, שדבריה קיימים לעולם ולעולמי עולמים.

לעת עתה, מערכות הרבנות עדיין לא מושלמות. מה גם שהכרה רשמית בגרים תלויה בהחלטות משרד הפנים, ובמערכות המשרד הזה, מסיבות שונות, תוקעים מקלות בגלגלים. ואין עלינו להתחשב בזה כשבאים לדון אם חל הגיור על פי דיני התורה.

ראיה לכך ניתן למצוא בגמרא. בתקופת דוד המלך לא קיבלו גרים בשל החשד שהם מתגיירים מפאת עוצמת מלכות דוד, ולא לשם שמיים (יבמות עו, סוף עמוד א). עם כל זה, בהמשך הגמרא מובא (שם עט, א), שדוד המלך ציוה לעבור על דברי תורה, ולעשות פעולה שתגרום לקידוש שם שמיים ולגיור גויים. ואכן, הפעולה השיגה את מטרתה, ומאה וחמישים אלף גויים התגיירו. לכאורה יש כאן סתירה: האם קיבלו גרים בימי דוד, או לא?

מיישב הרשב"א, ומוסיף שגם הרמב"ם סבור כן, וז"ל (חדושי הרשב"א יבמות עט, א):

מיד נתוספו על ישראל מאה וחמישים אלף גרים. והא דאמרין (יבמות עו, א): לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה, היינו בית דין מומחה, אבל אלו נתגיירו בבית דין הדיוטות. וכיון שנתגיירו – חשו להן, כדקיימא לן: כולם גרים הם, כדאיתא בפרק כיצד (שם כד, ב) גבי הנטען מן השפחה ונתגיירה, וכזה כתב הר"מ במז"ל (איסורי ביאה יג, טו).

מבואר בדברי הרשב"א והרמב"ם, כי למרות שלא קיבלו גרים בימי דוד ושלמה, לא היה זה אלא בבתי דין של מומחים, אבל בבתי דין של הדיוטות קיבלו אותם. וכיון שגירום היה כן, כולם נחשבו לגרים. חיזוק נוסף לדברינו נביא להלן מהריטב"א, הרד"ק והאברבנאל, שמדבריהם עולה דרך נוספת בתירוץ סתירה זו. גם מי שטוען שבתי הדין הפרטיים פועלים שלא כדין, חייב להכיר בכך שבדיעבד מי שהתגייר באמצעותם הוא גר לכל דבר, וחייבים לאהוב אותו ולקרבו, ולא חלילה לדחותו או לבזותו.

פסיקה מעשית לכך ניתן למצוא בתיק 1040367/1 של בית דין רבני אזורי נתניה, בו דנו הרבנים שלמה שפירא, אברהם מייזלס ואריה אוריאל, בבקשה של אישה שהתגיירה בגיור פרטי והתחתנה בחתונה פרטית, והכירו ביהדותה. פסק זה ניתן בתאריך ו' אב ה'תשע"ח, ובו האריכו להוכיח שהגיור, אם בוצע על פי הכללים ההלכתיים, והגר מקיים את המצוות, נחשב הלכתית כגיור לכל דבר ועניין.

ד. היחס למי שבא להתגייר

נשאלת השאלה: כיצד יש לנהוג כלפי נוכרי המבקש להתגייר? האם להאיר לו פנים ולעודדו, או להימנע מלקרבו, מאחר שבינתיים הוא גוי, ואין מצוות אהבת הגר חלה כלפיו עד שיתגייר?

בהלכה מובא, שיש לשאול את הבא להתגייר מדוע הוא רוצה בכך, ולהודיע לו על הקשיים הכרוכים בחיים יהודיים. הלא מדינת ישראל, מיום הקמתה, עסוקה במלחמות כנגד אויביה הרבים. גם היהודים בחו"ל אינם חיים בשלווה. החיים נדים תמיד בין תקופות רגיעה לתקופות רדיפה. זאת ועוד, מודיעים לו את המצוות העיקריות, אשר בעודו נוכרי אינו חייב לקיימן ועכשיו יתחייב בהן, ועל כך שאי קיומן בהיותו גר היא עבירה שיענש עליה. יחד עם זאת, מעודדים אותו ומסבירים לו גם את שכר המצוות, כפי שמובא בשולחן ערוך (הלכות גרים ביורה דעה רסח, ב):

כשבא להתגייר אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דחופים, סחופים (פי' אבודים וסחופים, כמו מְדוּעַ נְסָחַף אֲבִירָה, ירמיה מו, טו), ומטורפים, ויסורים באים עליהם? אם אמר: יודע אני, ואיני כדאי להתחבר עמהם – מקבלין אותו מיד, ומודיעים אותו עיקרי הדת שהוא יחוד ה' ואיסור עבודת כוכבים, ומאריכין עמו בדבר זה, ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות. ומודיעים אותו מקצת עונשין של מצות, שאומרים לו: קודם שבאת לְמַדָּה זו, אכלת חלב אי אתה ענוש כרת, חללת שבת אי אתה חייב סקילה, ועכשיו אכלת חלב אתה ענוש כרת, חללת שבת אתה חייב סקילה. ואין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו. וכשם שמודיעים אותו עונשין של מצות, כך

מודיעים אותו שכרן של מצות, ומודיעים אותו שבעשיית מצות אלו יזכה לחיי העולם הבא, ושאין שום צדיק גמור אלא בעל החכמה שעושה מצות אלו ויודעם. ואומרים לו: הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים, והם ישראל. וזה שתראה ישראל בצער בעולם הזה, טובה היא צפונה להם, שאינם יכולים לקבל רוב טובה בעולם הזה כעובדי כוכבים, שמא ירום לבם ויתעו ויפסידו שכר עולם הבא, ואין הקדוש ברוך הוא מביא עליהם רוב פורענות כדי שלא יאבדו, אלא כל העובדי כוכבים כלים והם עומדים. ומאריכין בדבר זה כדי לחבבן. אם קבל – מלין אותו מיד.

מבואר שנוכרי המביע את רצונו להיות יהודי, למרות הדברים ששמע, מקבלים אותו מיד. והעולה מכך, שאמנם מזהירים אותו אבל לא מרחיקים אותו. וכאשר מתברר לבית הדין שבא להתגייר לשם שמיים, מגיירים אותו. וכל דברי השולחן ערוך כאן הם העתק מהגמרא במסכת יבמות (מז, א-ב), ואין בזה שום מחלוקת. הנהגה מקרבת זו מזכירה את הנהגתו של הלל הזקן, שקירב נוכרים שרצו להתגייר, כמבואר בגמרא (שבת לא, א):

תנו רבנן: מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתיים – תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב אני מאמינך, ושבעל פה איני מאמינך, גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני הלל – גייריה. יומא קמא אמר ליה: א"ב ג"ד, למחר אפיך ליה. אמר ליה: והא אתמול לא אמרת לי הכי?! אמר לו: לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי!

שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באַמַת הבנין שבידו. בא לפני הלל – גייריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד – זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא, זיל גמור.

שוב מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש, ושמע קול סופר שהיה אומר (שמות כח, ד): "ואלה הבגדים אשר יעשו: חשן ואפוד". אמר: הללו למי? אמרו לו: לכהן גדול. אמר אותו נכרי בעצמו: אלך ואתגייר, בשביל ששיימוני כהן גדול. בא לפני שמאי, אמר ליה: גיירני על מנת שתשימוני כהן גדול. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל – גייריה...

לימים נזדווגו שלשתן למקום אחד, אמרו: קפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו מן העולם, ענוותנותו של הלל קרבנו תחת כנפי השכינה.

מבואר כי הלל קירב אותם, אף שהם לכאורה לא באו לשם שמיים (עיי' תוספות יבמות קט, ב, ריעה'). אמנם מי שבא לשם שמיים, גם לדעת שמאי צריך לקבלו. ומכאן אנו למדים כמה חשוב הוא לקרב ולחבב את המבקשים להתגייר לשם שמיים.

ה. מהיכן למדו זאת

נשאלת השאלה: מהיכן שאב הלל את ההלכה שיש להאיר פנים לנוכרי שבא להתגייר? הלוא בינתיים הוא גוי לכל דבר, ומדוע לקרבו? הרב ירוחם פישל פערלא (ביאור על ספר המצוות לרס"ג, עשין, עשה יט) מסביר שהמצווה לקרב את המבקש להתגייר נכללת או כחלק ממצוות אהבת הגר, או כחלק ממצוות אהבת ה'. כך הוא כותב:

והנה הבעל הלכות גדולות והרמב"ם ז"ל, והנמשכים אחריהם, מלבד מה שמנו עשה ד"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח) ששוה בכל, מנו גם כן עשה ד"ואהבתם את הגר" (דברים י, יט)...

הן אמת שראיתי באזהרת הר"י אלברגלוני, דנראה מדבריו ז"ל דסבירא ליה דבכלל עשה ד"ואהבתם את הגר" נכללת גם כן המצוה לקבל גרים להכניסם תחת כנפי השכינה, שכתב שם, וז"ל: יחסה בצלכם גר הבא להתגייר, באומרו (תהילים לא, ב): "בך ה' חסיתי", יקבלוהו ויודיעוהו קצת מצוות וכו', עכ"ל², עיין שם. וכבר ראיתי להרשב"ץ ז"ל בזהר הרקיע (עשין מ) שתמה: למה לא הכניסו בכלל המצוות קבלת גרים, שהיא מצוה מיוחדת בבית דין לקבלם, כמו שאמרו ביבמות (מז, ב): מלין אותו מיד משום דשהויי מצוה לא משהינן וכו', ואמרו (פ"ק דתובות יא, א): גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין, והוא מפני המצוה הזו, שנתחייבו לקבל גרים. ואם כן, ראויה היא שתבוא במנין פרטי, ואיני יודע על איזה מצוה נסמך אותה, עכ"ל שם, עיין שם בדבריו...

אבל הרי אנו רואים דהר"י אלברגלוני ז"ל מכניס אותה בכלל עשה דאהבת גרים, ואם כן מתורצת תמיהת הרשב"ץ ז"ל... ובאמת תמיהני על הרשב"ץ ז"ל בזה, שלא ידע על איזה מצוה נסמכת מצות קבלת גרים. ולדעתי יש לומר בפשיטות דלדעת מוני המצוות היא נסמכת על מצוות אהבת ה', וכמבואר בספרי (ואתחנן פייסקא ל"ב): "ואהבת את ה' אלקיך" (דברים ו, ה) – אהבהו על כל הבריות כאברהם אביך. שנאמר (בראשית יב, ה): "ואת הנפש אשר עשו בחרן" וכו', מלמד שהיה אברהם אבינו מגיירן ומכניסם תחת כנפי השכינה, עיין שם. והובא בספר

2. אזהרות רבי יצחק בן ראובן הברצלוני נדפסו בין השאר בתוך מנחת בכורים, בעריכת רבי אליהו בן אמוזג, מהדורת ליוורנו תרל"ה. הפתגם המצוטט בדף יא, ב.

המצוות להרמב"ם (עשין ג), והוסיף עליו וכתב, וז"ל: ורצה לומר: כמו שאברהם, מפני שהיה אוהב, כמו שהעיד הכתוב (ישעיהו מא, ח): "אברהם אוהבי" וכו', קרא בני האדם להאמין בשם מרוב אהבתו, כן אתה אוהב אותו עד שתקרא אליו בני האדם, עכ"ל, עיין שם. וגם הרשב"ץ ז"ל גופיה הביאה (בזהר הרקיע עשין ג), עיין שם.

מכל זה למדים אנו, כי מחובתנו לחזק את הבא להתגייר, לקרבו ולאמצו. בכך מקיימים אנו גם את מצוות אהבת הגר וגם את מצוות אהבת ה', אף בזמן שהאדם עדיין מוגדר נוכרי מוחלט ולא התגייר, ובסך הכל מבקש להתגייר. על אחת כמה וכמה מי שעשה מעשה גיור בפועל, כפי יכולתו.

ו. מקורות סותרים

עד כאן הצגנו את ההלכה הברורה, לגבי חובתנו לקרב את המבקשים להתגייר. אמנם יחד עם זאת, קיימים מקורות רבים המביעים הסתייגות או אזהרה בנוגע ליחס לגרים, והם סותרים לכאורה את שהתבאר לעיל.

למשל, התורה מספרת על הערב רב שעלה עם בני ישראל ממצרים, וגרם לחטאים גדולים (שמות יב, לז-לח): "וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסֵס סְכֶתֶה כְּשֶׁשׁ מֵאוֹת אָלֶף רְגְלֵי הַגְּבָרִים לְבַד מִטּוֹף. וְגַם עָרַב רַב עָלָה אִתָּם, וַיֵּצֵאוּ וּבָקְרוּ מִקְנֵה כְּבֵד מְאֹד". ולבסוף הם החטיאו את ישראל בעגל הזהב (שם לב, ד): "וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיֵּצֵר אֹתוֹ בְּחָרֹט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסֶּכֶה, וַיֹּאמְרוּ: אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ מִמִּצְרַיִם". רש"י מסביר: "אלה אלהיך – ולא נאמר 'אלה אלהינו', מכאן שערב רב שעלו ממצרים – הם שנקהלו על אהרן והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחריו".

בדומה לכך, האספסוף – הוא הערב רב שנאסף עמם בעלותם ממצרים – החטיא את ישראל, וגרמו לטעויות ותחושות קשות בקרב ישראל, ככתוב (במדבר יא, ד): "וְהָאִסְפָּסֹף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תְּאֵנָה, וַיֵּשְׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ: מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂרָה?". מסביר רש"י: "והאספסוף – אלו ערב רב שנאספו אליהם בצאתם ממצרים. וישבו – גם בני ישראל, ויבכו עמהם".

ועל זה מזהירה הגמרא (יבמות קט, ב): "דאמר רבי יצחק, מאי דכתיב (משלי יא, טו): רַע יְרוּעַ כִּי עָרַב זָר? – רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים... כרבי חלבו, דאמר רבי חלבו: קשים גרים לישראל כספחת בעור". ושם (מז, ב) הוסיפו: "דכתיב (ישעיהו יד, א): ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב".

ביאר הרמב"ם (איסורי ביאה יג, יח):

ומפני זה אמרו חכמים: קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת, שרובן חוזר בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפרוש מהם אחר שנתגיירו. צא

– ולמד מה אירע במדבר במעשה העגל ובקברות התאווה, וכן רוב הנסיונות – האספסוף היו בהן תחלה.

מבואר כי הקושי לקבל גרים בישראל הוא גדול, מכיוון שרובם מתגיירים לשם דבר, ומטעים את העם. ובשל כך, נדרשת זהירות רבה בקבלתם. אכן מצד שני, רבים הם הגרים שהביאו ברכה גדולה לעם ישראל, לאורך כל שנות ההיסטוריה:

- דוד המלך הוא מצאצאי רות, והיא היתה מואבייה שהתגיירה.
- רבים מחכמי ישראל היו צאצאי גרים, ונציין כאן את החשובים שבהם: הנביא עובדיה, מצאצאי עשיו האדומי.
- התנאים שמעיה ואבטליון.
- רבי עקיבא נולד מצאצאי גרים, והוא גדול התנאים.
- רבי מאיר צאצאו של גירון קיסר.
- אונקלוס הגר, שתרגם את התורה לארמית.

וכמותם יש עוד גרים רבים מאד שהתעלו ונעשו מגדולי האומה, וגם אם לא הכי גדולים, הרי בכל אופן נעשו חלק בלתי נפרד מכלל ישראל, כמו שאמרו האמוראים רבי אלעזר ורבי יוחנן, שזו אחת הסיבות מדוע יצאו ישראל לגלות, כדי שיתווספו אליהם גרים (פסחים פז, ב):

ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתווספו עליהם גרים, שנאמר (הושע ב, כה): "וזרעתיה לי בארץ", כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין? ורבי יוחנן אמר מהכא (שם): "ורחמתי את לא רחמה, ואמרתי ללא עמי – עמי אתה".

רבי יוחנן אף הסביר שהגלות במצרים באה כעונש על כך שאברהם אבינו לא גייר את אנשי סדום (נדרים לב, א): "אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר: מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים?... ורבי יוחנן אמר: שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה, שנאמר (בראשית יד, כד): תן לי הנפש והרכוש קח לך". מכאן אנו למדים, כי נוכרים המבקשים להיכנס תחת כנפי השכינה, יש לפעול ולסייעם בזה.

אנו רואים בגמרות דוגמאות היסטוריות המדגישות את חשיבות קבלת הגר, וגודל הסיכון שבדחיית המבקשים להתגייר, כפי שאירע בסיפור של תמנע פילגש

אליפז (סנהדרין צט, ב): "בעיא לאיגיורי, באתה אצל אברהם, יצחק ויעקב ולא קבלוה, הלכה והיתנה פילגש לאליפז בן עשו. אמרה: מוטב תהא שפחה לאומה זו, ולא תהא גבירה לאומה אחרת. נפק מינה עמלק דצערניהו לישראל, מאי טעמא? דלא איבעי להו לרחקה".

רש"י מסביר: "לרחקה – מתחת כנפי השכינה, שהיה להם לגיירה". כלומר, עמלק הגיח לעולם מתוך דחייתה של תמנע. סיפור זה מראה כמה חשוב לפתוח את הלב, כדי לקבל בזרועות פתוחות את הנוכרי המבקש להתגייר. דוגמה נוספת לחשיבות קבלת הגרים יש ללמוד מסיפור הגבעונים בימי דוד. מדברי הגמרא משמע שצריך לקדש שם שמיים אצל הגויים, כדי שיתגירו, כפי שעשה דוד המלך (יבמות עח, ב – עט, א):

אמר רב חנא בר אדא: נתינים – דוד גזר עליהם, שנאמר (שמואל ב' כא, ב): "ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם, והגבעונים לא מבני ישראל המה" וגו'. מאי טעמא גזר עלייהו? דכתיב (שם א): "ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחר שנה" ... מיד (שם): "ויבקש דוד את פני ה'" ... "ויאמר ה': אל שאול ואל בית הדמים, על אשר המית הגבעונים" (שם), אל שאול – שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים – וכי היכן מציינו בשאול שהמית הגבעונים? אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים, שהיו מספיקין להם מים ומזון, מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן. קא תבע אל שאול שלא נספד כהלכה, וקא תבע על אשר המית הגבעונים? אין, דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב (צפניה ב, ג): "בִּקְשׁוּ אֶת ה' כָּל עַנְוֵי אֶרֶץ, אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעְלוּ?" באשר משפטו – שם פעלו. אמר דוד: שאול נפקו להו תריסר ירחי שתא ולא דרכיה למספדיה, נתינים ניקרינהו ונפייסינהו. "ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם... מה אעשה לכם ובמה אכפר, וברכו את נחלת ה'?" ויאמרו לו הגבעונים: אין לנו כסף וזהב עם שאול ועם ביתו, ואין לנו איש וגו' יותן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום לה" וגו' (שמואל שם ב-ו). מיפייס ולא פייסינהו. אמר, שלשה סימנים יש באומה זו: הרחמנים, והביישנים, וגומלי חסדים. רחמנים דכתיב (דברים יג, יח): "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך", ביישנים דכתיב (שמות כ, כ): "בעבור תהיה יראתו על פניכם", גומלי חסדים דכתיב (בראשית יח, ט): "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו" וגו'. כל שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי להדבק באומה זו...

והא כתיב (דברים כד, טז): "לא יומתו אבות על בנים" וגו'! אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא.

”ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור, מתחלת קציר עד נתך מים עליהם מן השמים, ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם וחית השדה לילה” (שמואל שם י). והא כתיב (דברים כא, כג): ”לא תלין נבלתו על העץ?” אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא, שהיו עוברים ושבים אומרים: מה טיבן של אלו? הללו בני מלכים הם, ומה עשו? פשטו ידיהם בגרים גרורים. אמרו: אין לך אומה שראויה להדבק בה כזו! ומה בני מלכים כך, בני הדיוטות על אחת כמה וכמה! ומה גרים גרורים כך, ישראל על אחת כמה וכמה! מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף, שנאמר (מלכים א' ה, כט): ”ויהי לשלמה שבעים אלף נושא סבל ושמונים אלף חוצב בהר”.

מבואר כי לאחר שלש שנות רעב רצופות, אמר הקב"ה לדוד שיש שתי סיבות לרעב: האחת, משום שלא נספד שאול כהלכה. והאחרת, משום ששאל המית את הגבעונים. מה עשה דוד? ביקש לפייס את כעס הגבעונים, ולצורך זה הרג דוד, על פי ה', את שבעת צאצאי בית שאול. ולא הסתפק בהריגתם, אלא תלה אותם בחוצות השדה, לזמן רב – מתחילת ימי הקציר עד ימות הגשמים בתשרי. ואף שאסור מן התורה להשאיר את נבלת התלוי על העץ, העדיף דוד לעבור על עבירה זו (”מוטב שתעקר אות אחת מן התורה”), כדי לקדש שם שמיים לעיני כל. כולם בינו ויראו שהחוטאים ופוגעים בחלשים (”גרים גרורים”, בלשון הגמרא), נענשים קשות על ידי כלל ישראל. ואכן, הצליח דוד לקדש שם שמיים, ועודד את הגיור בהצלחה גדולה כזו, אף שזו הושגה על ידי עבירה אכזרית במיוחד כנגד בית שאול, והצטרפו מאה וחמשים אלף גרים, כתוספת חשובה לישראל.

כעת עלינו להתייחס לפסוק המובא בגמרא שציטטנו לעיל (ישעיהו יד, א): ”וְנָלְוּ הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב”, ממנו מוכח לכאורה שתוספת גרים לישראל כמוה כספחת (סוג של צרעת), ומשמע שתוספת הגרים היא גורם שלילי.

אכן, לאחר העיון נראה שאין זה פשט הפסוק, אלא כפי שמסביר הרד"ק, שתוספת גרים היא דווקא רעיון חיובי. הדבר מסביר מדוע מצינו פירושים הפוכים בגמרא זו. הנה תחילת הפסוק מדברת על התעוררות רחמי השם על ישראל: ”כִּי יִרְחַם ה' אֶת יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וְהִנִּיחָם עַל אֲדָמָתָם, וְנָלְוּ הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב”. אם כן פשט הפסוק הוא, שישעיהו מתנבא ומבשר טוב לישראל: עוד יבוא היום הטוב, בעת ביאת המשיח, או אז ירחם השם על עמו וישובו לארצם, ובאותה עת יתווספו גרים על בית יעקב.

כך ביאר הרד"ק:

ונלוה הגר עליהם – יתחברון גרים אליהם... הנכון בעיני בזה, כי זה הפסוק יתפרש לשני פנים: כי ירחם ה' את יעקב – עתה, בגלות בבל, ירחם עליהם ויוציאם מגלותם. ובחר עוד בישראל – בימי המשיח, ואז: ונלוה הגר עמם, כמו שכתוב (זכריה ב, טו): "ונלוו גוים רבים אל ה' ביום ההוא", וכמה פסוקים מורים על זה הענין ביאת המשיח בדברי הנביאים. וכן (ישעיהו שם ב): "ולקחום עמים", כמו שכתוב (שם סו, כ): "והביאו את כל אחיכם מנחה לה'", וכמה פסוקים מורים על זה.

כעת נראה את הפירושים האחרים על דברי הגמרא הנ"ל. ראה דברי התוספות במסכת קידושין (ע, ב, 'קשים'):

קשים גרים – פירש בקונטרס: לפי שאינם בקיאים במצות, ומביאים פורענות. ועוד, שמלמדים את ישראל ממעשיהם וכו'... ויש מפרשים, דקשין גרים לישראל כספחת לפי שהזהיר הקדוש ברוך הוא עליהם בכ"ד מקומות שלא להונות אותם, ואי אפשר שלא יצערום.

ויש מפרשים, לפי שעל ידי הגרים ישראל בגלות, כדאמר (פסחים פז, ב): מפני מה ישראל מפוזרים בכל ארצות יותר משאר עובדי כוכבים? כדי שיתוספו עליהם גרים. ולא נהירא, דהא אמר ביבמות (מז, ב): עובד כוכבים הבא להתגייר, אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? תדע שישראל דווים, דחופים, ואמרינן התם: משום דיפרוש הוא, דאמר מר: קשין גרים לישראל כספחת, אלמא דבתר שיתגיירו קשים הם.

וה"ר אברהם גר פירש, לפי שהגרינן בקיאים במצות ומדקדקין בהם, קשים הם לישראל כספחת, דמתוך כן הקדוש ברוך הוא מזכיר עונותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו. וכהאי גוונא מצינו גבי הצרפית, שאמרה (מלכים א' יז, יח): "מה לי ולך איש הא-להים באת אלי להזכיר את עוני", שמתוך שהוא צדיק גמור, היה נראה לה שמזכיר ה' עוונה.

נתבארו בתוספות שלשה פירושים נוספים. (א) הקושי הוא חומרת החטא כשפוגעים בהם. (ב) הקושי הוא הגלות. (ג) הקושי הוא גודל התביעה על ישראל, מפאת הגרים הצדיקים שמדקדקים מאד במצוות.

אכן, למרות שהראשונים פירשו גמרא זו באופן אחר, אי אפשר להתעלם משיטת רש"י והבנת הרמב"ם, לפיה יש לראות בגרים גורם שלילי, כמו צרעת. מעתה, עלינו

לתרץ את הסתירה בין המקורות. כי בכמה מן המקורות מבואר שתוספת גרים לישראל כמוה כאסון. ומאידך, במקורות אחרים ראינו עידוד של הגיור, עד כדי כך, שדחיית הגרים נחשבת כמקור לצרות של כלל ישראל. כיצד תתיישב סתירה זו? נראה כי דברי הריטב"א מעניקים הסבר ברור, ומבהירים את הנושא כולו. לדבריו, מה שמובא בגמרא, שבימי דוד לא קיבלו גרים, אין הכוונה שלא קיבלו כלל, אלא שלא גיירו ללא בדיקה ראויה. אבל גר שנבדק ונמצא שבא לשם שמיים, התקבל בכלל ישראל, וכך הוא כותב (ריטב"א יבמות עט, א, מ'ד):

מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף גרים. והקשו רז"ל: והא אמרינן (יבמות כד, ב): לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה, ותירצו דהללו בבית דין הדיוטות נתגיירו. וקיימא לן דבדיעבד כלם גרים, כדאיתא בפרק כיצד (שם). ומסתברא דקושיא מעיקרא ליתא, דההיא שלא קבלו גרים בימי דוד ובימי שלמה היינו בסתם, דמסתמא הם אינם עושים אלא מפני פחד מלחמת דוד, או לשלחן מלכים ועושר שלמה. אבל באלו הדברים הוכיחו שנתגיירו מפני מה שראו בזה קדושת התורה ויושר חוקיה ומשפטיה, ולכן קבלום.

כך גם הסביר האברבנאל, שהמתגייר לשם שמיים לא נאמר עליו שהוא כספחת (ישעיהו שם):

כי ירחם ה' את יעקב וגומר, עד והיה ביום הניח ה' וגומר – עתה יבאר הנביא הסיבה על חרבן בבל וקרבת עתה, והיא, שכל הימים אשר מלך בבל היה על האדמה, לא היה נותן רשות לישראל לשוב ולבנות ירושלים. וכי עמקו מחשבותיו יתברך, ועצתו היא תקום, החריב את בבל ואת מלכיה, והמליך עליה את דריוש שנה אחת, ומלך אחריו כורש חתנו, והוא נתן רשות לישראל לעלות לירושלים ולבנות בית שני, וכמו שאמר (עזרא א, ג): מי בכל עמו, יהי אלקיו עמו ויעל. וזהו אומרו: כי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בישראל, והרחמים והבחירה היה שיבנו בית שני, וזהו: והניחם על אדמתם, רוצה לומר שיתן להם מנוחה מה שמה, והסתכל כי לא נאמר בכל זה לשון גאולה, כי לא היה ענין בית שני ומנוחתה כי אם פקידה, לא גאולה שלמה.

ואמר שבזמן ההוא ילוח הגר עליהם ונספחו על בית יעקב, וכן היה, שנלוו גוים רבים ונתגיירו בזמן בית שני, ובפרט בזמן החשמונאים. ומלת 'ונספחו' הוא ענין חבור, וכן (שמואל א' כו, יט): מהסתפח בנחלת ה', (שם ב, לו): ספחני נא. ורבותינו ז"ל (יבמות מז, ב) פירשוהו מענין ספחת, אמרו: קשים גרים לישראל כספחת, אבל זה על הגרים הבלתי אמתיים באמונתם אמרוהו.

כלומר, צריך להבחין מדוע האדם בא להתגייר. כי אם הוא מבקש להתגייר משום שהכיר באמינות תורת ישראל, יש לקבל אותו, והוא ברכה לישראל. אך אם הוא רוצה להסתפח לישראל רק בגלל עוצמתם (או מפאת כוחם הצבאי, או משום חיי העושר והשלווה), ולא בגלל תורתם, עליו אמרו: "קשים גרים לישראל כספחת".

ואם תשאל: איך למעשה נדע? התשובה היא, שבדרך כלל כאשר יד ישראל מתחזקת, כמו בימי משה, או בימי דוד ושלמה, מן הסתם קבוצות שלמות של גויים באות ומבקשות להצטרף. וזה מוכיח שאינם באים להתגייר לשם שמיים, אלא בגלל העוצמה שהם רואים. שהרי בזמן משה רבנו התווסף הערב רב לא בגלל התורה, אלא בגלל שמיליוני גויים נהרגו במצרים. וכיוון שראו את עוצמת האומה הישראלית, התעורר רצונם לבוא ולהסתפח לאומה חזקה זו.

על דרך זו יש להסביר גם את מאמר חכמינו (יבמות כד, ב): "תנו רבנן, אין מקבלין גרים לימות המשיח, כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה". כי קבלת גרים בתקופות אלו יש לה גדר של קבלה סיטונאית. קבלת קבוצות שלמות המבקשות להתגייר. במקרים אלו ודאי שאין לקבלם, כי אז מתעלה אומת ישראל כולה לשיא עוצמתה ותפארתה, ובית דין הגדול, הסנהדרין, שהוא ההנהגה הראשית של כלל ישראל, כמו שהיה משה רבנו, אינו יכול לקבל קבוצות.

ואולם בית דין של הדיוטות, כלומר בתי הדינים המפוזרים בכל מקום, כן יכול לגייר גויים אפילו בזמני גדולת ישראל ותפארתו, ובלבד שיבדוק את אמיתות כוונתם.³ וכל נוכרי שבא אליו ומבקש להתגייר, עובר תהליך הלכתי אמיתי, כפי שמובא בגמרא. ואם חכמי בית הדין יבחינו כי הוא אכן רוצה לקבל על עצמו בכנות את מצוות התורה, וראוי לקרוא עליו את הפסוק (רות א, טז): "עמך עמי וא-לוהיך אלוהי", ודאי פותחים לו את הדלת, ומסייעים לו בכל דרך.

3. כך כתב המאירי (עבודה זרה ג, ב): "בזמן שישראל שרויין על אדמתן וידם תקיפה, ורשאים לקבל גרים משאר האומות – אין מקבלין את הגר על פי דבריו מיד, אלא מדקדקין בו ובדוקין אחריו, שמא בשביל שררה שרואה לנו הוא עושה, או שהוא מתפחד לאיזה דבר, או לאיזו סבה. ואם מצינו לבו מכונן, מודיעין אותו עול מצות... ואם קבלו מאהבה – מקבלין אותם. ומתוך דבר זה לא קבלו בית דין הגדול גרים כל ימי דוד ושלמה, שהיו חוששין להם בימי דוד שמא מפחד מלחמותיו היו מתגיירין, ובימי שלמה שמא בשביל הכבוד והשררה שהיה לישראל בימיו. ומכל מקום, הרבה נתגיירו מאיליהם על ידי בית דין הדיוטות, והם שאמרו עליהם 'גרים גרורים', והיו בית דין הגדול מחזיקין אותם בגרים מכל מקום, אלא שלא היו מקרבין אותם כל כך עד שיהו רואים מה סופם. ועל אלו אמרו: 'קשין גרים לישראל כספחת', ואף לימות המשיח אין מקבלין אותם בבית דין הגדול אלא אחר דקדוק גדול ובירור הכוונה".

ז. מסקנה להלכה

נחזור לשאלות ששאלנו.

מה דינו של נוכרי שהתגייר לשם שמיים, בבית דין בחו"ל, או בבית דין פרטי בארץ? התשובה: דינו כיהודי לכל דבר ועניין. וצריך לקרבו בכל דרך, להעלותו לתורה, לצרפו למניין ולסייע בידו לקבל הכרה רשמית בגיור מטעם מוסדות המדינה במערכות הרבנות הראשית. ומי שאינו עושה כן, מבטל כמה מצוות עשה ועובר על כמה מצוות לא תעשה.

עוד שאלנו, אם מותר או חובה לסייע לנוכרי המבקש להתגייר? התשובה היא: צריך לעוזרו ולסייעו, ומקיימים בזה מצות אהבת הגר ומצות אהבת ה'. נכון הוא שקיימים ביטויים שליליים בדברי חז"ל כנגד הגיור, אבל אין זה מופנה אלא כלפי גיור של קבוצות שלמות, ללא בדיקה ראויה על כוונתן, כמו הערב רב. ולכן נמנעו חכמי בית הדין הגדול בימי דוד ושלמה מלגייר כן. אבל האדם שמגיע בגפו ומבקש להצטרף לכלל ישראל, נבדק גם בזמנם בנוגע לאמיתות כוונתו, ואם הוא נמצא כן ואמיתי – מסייעים לו בכל דרך. והמרחקו פועל נגד הדין וחוטא חטא חמור, וכפי שראינו בנוגע פילגש אליפז – גורם ליצירת גורמים עוינים כעמלק. אבל מי שמקרבו זוכה שיצאו מגר זה גדולי תורה, כמו שהיו בכל הדורות, וכמו שאנו רואים גם בדור שלנו.

